

ಬಾಲಕಿ ಕಿಶೋರಿ, ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಗಾಯಕಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡವರು.

ಏಪ್ರಿಲ್ 10, 1932ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಘಕರ್ ಜೈಪುರ ಘರಾಣೆಯ ಜತೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶೈಲಿಯ ಗಾಯನವನ್ನೂ ಕಲಿತಿದ್ದರು. 1940ರಲ್ಲಿ ಅಂಜನಿಬಾಯಿ ಮಾಲ್ಹೇಕರ್ ಅವರಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಭೆಡಿ ಬಜಾರ್ ಘರಾಣೆ, ಅನ್ವರ್ ಹುಸೇನ್ ಖಾನ್ ಅವರಿಂದ ಆಗ್ರಾ ಘರಾಣೆ, ಶಾರದಚಂದ್ರ ಅರೋಳ್ಕರ್ ಅವರಿಂದ ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಘರಾಣಿ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಬುವ ಪರ್ವತ್‌ಕರ್ ಅವರಿಂದ ಸಂಗೀತದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು.

‘ಘರಾಣೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಶೈಲಿ, ಶಿಸ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ವೈವಿಧ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲದರ ‘ಭಾಷೆ’, ಸಂಗೀತ ವ್ಯಾಕರಣ ಒಂದೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂಗೀತದ ‘ಅಲಂಕಾರ’, ರಾಗ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಘರಾಣೆಗಳಲ್ಲೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಹಾಡಬಹುದು, ಗಾಯನವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಬಹುದು..’ ಎಂದು ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಘಕರ್ ಅವರು ಘರಾಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದರು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾವ ಇದೆ, ಭಾವನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಸಂಗೀತಗಾರನ ಪ್ರಮುಖ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಬೇಕು. ಇದು ರಾಗ ರಸದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಕೇಳುಗನ ಹೃದಯ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ರಾಗದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವೂ ಹೂವಿನಂತೆ. ಅದರ ಫುಮಲು ಕೇಳುಗನನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವರಗಳ ಲಯಬದ್ಧ ಆಲಾಪ, ರಾಗ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ವಿವಿಧ ಘರಾಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು.

1960-70ರಲ್ಲಿ ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಘಕರ್ ಸಂಗೀತದ ಪರ್ವಕಾಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ (1950ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ) ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ ಕಿಶೋರಿ ಹಾಡುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಗಾಯನ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೂ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಅನೇಕ ಕೃತಿ, ಬಂದಿತ್‌ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ‘ರೋಲ್ ಆಫ್ ರಸ್’ (ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ‘ರಸ್’ದ ಪಾತ್ರ)ಎಂಬ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆಯ ಪ್ರತಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು.

ಪಂ.ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ಷಣ

ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಮಧುರತೆ, ಶಾಂತತೆ ಮತ್ತು ರಸಾನುಭವ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದೇ ಒಂದು ಹಬ್ಬ.. ಅವರ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ ಗುಣ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದು.
-ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ಖ್ಯಾತ ಗಾಯಕ ಟಿ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ

ವಿಯಾಲ್, ಗಜಲ್, ಭಜನ್‌ಗಳಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೂ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗಾಯನ ನೀಡಿದವರು ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ. ಬಾಲಿವುಡ್ ಸಿನಿಮಾ ‘ಗೀತ್ ಗಾಯಾ ಪಾತ್ರೋನೆ..’ (1964) ಗೆ ಹಾಡಿದ್ದರು. 1990ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾ ‘ದೃಷ್ಟಿ’ಗೆ ಹಾಡಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ತಾಯಿ ಮೋಗುಬಾಯಿ ಅವರ ಕೋಪಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ‘ಇನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಸಹಗಾಯನ ನಡೆಸುವಂತಿಲ್ಲ..’ ಎಂಬ ಅಮ್ಮನ ಸಿಟ್ಟಿನ ದನಿಯಿಂದ ನೊಂದ ಕಿಶೋರಿ ಮತ್ತೆಂದೂ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡುಗಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

2010ರಲ್ಲಿ ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ‘ಸ್ವಾರಾಧ್ ರಮಣಿ’ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ, ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದು ಸಂಗೀತಪ್ರಿಯರನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಸೆಳೆದಿದೆ.

ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದ ಗೌಡ ಮಲ್ಲಾರ್..!

ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಘಕರ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ ಗುಣವಿದೆ. ಸಂಗೀತದ ಆಧಾರ ಸ್ವರ ‘ಷಡ್ಜೆ’ (ಸ) ವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ರೀತಿ ಅದ್ಭುತ. ಹೀಗಾಗಿ ಗಾನ ಸರಸ್ವತಿ ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ಬಹುಬೇಗ ದೇಶದ ಮುಂಚೂಣಿ ಗಾಯಕಿಯಾದರು. ಜೈಪುರ ಘರಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಬೇರೆಲ್ಲ ಘರಾಣೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಶೈಲಿಗಳಿಂದ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದು ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ಗಾನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಜತೆಗೆ ಜೈಪುರ ಘರಾಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳದ ಬಿಗಿ ಹೆಚ್ಚು. ಲಯದ ಸ್ವಾದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೇಳುಗರನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬನಾರಸ್ ಘರಾಣೆ, ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಮತ್ತು ಕಿರಾಣಾ ಘರಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರದಿಂದ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ರಾಗ ಬೆಳೆಸಿ ತಾನ್‌ಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪರಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಜೈಪುರ್ ಘರಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವರಗಳ ಗುಂಪು ಲಯದ ಜತೆಗೆ ಸೇರಿ ಅದ್ಭುತ ರಸಪಾಕ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಜೀನಿನ ಮಾಧುರ್ಯ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಗಾಯನವೂ ಆಪ್ತಾಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕಿಶೋರಿ ಅಮೋಘಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಂಜೆಯ ಸುಮಧುರ ರಾಗ ಯಮನ್, ಮಳೆಯ ರಾಗ ಮಲ್ಲಾರ್, ಮನಸೆಳೆಯುವ ಭೀಮಪಲಾಸಿ, ರಾಗೇಶ್ವಿ ರಾಗಗಳು ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ‘ಗೌಡ ಮಲ್ಲಾರ್’ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಿಢೀರನೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತಂತೆ..!

ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ಗಾಯನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ದೇಶದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (1985), ಪದ್ಮಭೂಷಣ (1987), ಪಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (2000) ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ (2002), ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಫೆಲೊಷಿಪ್ (2009), ಎಂ.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬುಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ (2016) ಇವರಿಗೆ ಸಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಮನ್ನಣೆಗಳು.

ಈ ಮಹಾನ್ ಗಾಯಕಿ ಈಗ ತನ್ನ ಸ್ಮರಯಾನಕ್ಕೆ ತೆರೆ ಎಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ನಾಲ್ಕರಂದು ವಿಧುಷಿ ಕಿಶೋರಿ ನಾದಲೋಕದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕಿಶೋರಿ ತಾಯಿ ನೆನಪು ಮಾತ್ರ.